Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (десети състав)

7 септември 2017 година*

„Преюдициално запитване — Защита на потребителите — Директива 1999/44/ЕО — Продажба и гаранции на потребителските стоки — Понятието „договор за продажба“ — Неприложимост на тази директива — Липса на компетентност на Съда“

По дело C-247/16

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Landgericht Hannover (Областен съд Хановер, Германия) с акт от 22 април 2016 г., постъпил в Съда на 29 април 2016 г., в рамките на производство по дело

Heike Schottelius

срещу

Falk Seifert

СЪДЪТ (десети състав),

състоящ се от: M. Berger (докладчик), председател на състава, A. Borg Barthet и E. Levits, съдии,

генерален адвокат: H. Saugmandsgaard Øe,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за г-жа Schottelius, от M. Burger, Rechtsanwalt,

– за г-н Seifert, от M. Lorenz, Rechtsanwalt,

– за германското правителство, от T. Henze, J. Möller, и M. Hellmann, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от C. Hödlmayr и Д. Русанов, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

* Език на производството: немски.

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 май 1999 година относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции (ОВ L 171, стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 5, стр. 89).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Heike Schottelius и г-н Falk Seifert относно разходите, които се твърди, че г-жа Schottelius направила, за да отстрани недостатъците на изработка.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съображения 6, 7 и 10 от Директива 1999/44 гласят:

„(6) като имат предвид, че основните трудности, пред които са изправени потребителите, и основният източник на спорове с продавачите се отнасят до несъответствие на стоките с договора; като имат предвид, следователно, че е целесъобразно да се сближат вътрешните законодателства, уреждащи продажбата на потребителски стоки в това отношение, без, все пак, да се накърняват разпоредбите и принципите от вътрешното право, свързани с договорната и извъндоговорната отговорност;

(7) като имат предвид, че стоките трябва преди всичко да отговарят на договорните спецификации; като имат предвид, че принципът на съответствие с договора може да бъде считан за общ за различните национални правни традиции; като имат предвид, че според някои национални правни традиции може да е невъзможно да се разчита изключително на този принцип за осигуряване едно минимално ниво на защита на потребителите; като имат предвид, че тези правни традиции, и по-специално допълнителните вътрешни разпоредби, могат да спомогнат да се гарантира защита на потребителя в случаите, когато страните не са съгласували специални договорни условия или когато страните са сключили договорни условия или споразумения, които пряко или непряко отнемат или ограничават правата на потребителя и които, доколкото са резултат от настоящата директива, не са задължителни за потребителя;

[…]

(10) като имат предвид, че в случай на несъответствие на стоките с договора потребителите следва да имат право стоките да им бъдат възстановени в състояние, което съответства на договора, безплатно, като избер[ат] ремонт или замяна, или ако това е невъзможно, цената да бъде намалена или договорът — анулиран“.

4 Член 1 от Директивата, озаглавен „Приложно поле и дефиниции“, гласи:

„1. Целта на настоящата директива е сближаването на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции с цел да се осигури еднакво минимално ниво на защита на потребителите в контекста на вътрешния пазар.

2. За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

а) потребител означава всяко физическо лице, което при договорите, предмет на настоящата директива, действа за цели, които не са в рамките на неговата професионална или търговска дейност;

[…]

в) продавач означава всяко физическо или юридическо лице, което по договор продава потребителски стоки като част от неговата професионална или търговска дейност;

[…]

4. Договорите за доставка на потребителски стоки, които [предстои да бъдат] изработени или произведени, също се считат за договори за продажба по смисъла на настоящата директива“.

5 Член 2 от тази директива, озаглавен „Съответствие с договора“, в параграфи 1 и 5 гласи:

„1. Продавачът е длъжен да достави на потребителя стока, която съответства на договора за продажба.

[…]

5. Всяка липса на съответствие като резултат от неправилно инсталиране на потребителските стоки се счита за еквивалентно на липсата на съответствие на самите стоки, ако инсталирането представлява част от договора за продажба на стоките и стоките са инсталирани от продавача или на негова отговорност. Този принцип се прилага еднакво, ако стока, предназначена за инсталиране от потребителя, се инсталира от него и неправилното ѝ инсталиране се дължи на недостатък в инструкцията за инсталиране“.

6 Съгласно член 3 от същата директива, озаглавен „Права на потребителя“:

„1. Продавачът отговаря пред потребителя за всяка липса на съответствие, която съществува в момента на доставка на стоките.

2. В случай на липса на съответствие потребителят има право стоките да бъдат приведени в съответствие безплатно чрез ремонт или замяна, съгласно параграф 3, или да получи подходящо намаление на цената или договорът да бъде [развален] по отношение на тези стоки, в съответствие с параграфи 5 и 6.

3. На първо място потребителят може да поиска от продавача да ремонтира стоките или той може да поиска продавачът да ги замени, и в двата случая безплатно, освен ако това е невъзможно или непропорционално.

[…]

Всеки ремонт или замяна се извършва в разумен срок и без значително неудобство за потребителя, като се вземат предвид характерът на стоките и целта, за която потребителя изисква стоките.

[…]

5. Потребителят може да поиска подходящо намаление на цената или да [развали] договора:

– ако потребителят няма право на ремонт и замяна,

или

– ако продавачът не е предоставил компенсацията в разумен срок,

или

– ако продавачът не е предоставил компенсацията без значително неудобство за потребителя“.

Германското право

7 Директива 1999/44 е транспонирана в германското право в контекста на реформата на Bürgerliches Gesetzbuch (Граждански кодекс, наричан по-нататък „BGB“) с Gesetz zur Modernisierung des Schuldrechts (Закон за модернизиране на облигационното право) от 26 ноември 2001 г. (BGBl. 2001 I, стр. 3138), влязъл в сила на 1 януари 2002 г.

8 Член 280 от BGB, озаглавен „Обезщетение за неизпълнение на договорно задължение“, предвижда:

„1. Ако длъжникът не изпълни задължение по договора, кредиторът има право да иска поправяне на възникналите от това вреди. […]

[…]

3. Кредиторът може да иска обезщетение вместо изпълнение на задължението само ако са налице допълнителните условия по членове 281, 282 или 283“.

9 Член 281 от BGB, озаглавен „Обезщетение вместо изпълнение поради липса на съответствие или неизпълнение на задължение“, гласи в параграф 1:

„Ако длъжникът не изпълни или не изпълни точно изискуемо задължение, при условията на член 280, параграф 1 кредиторът може да иска обезщетение вместо изпълнение, когато без резултат е определил на длъжника разумен срок да изпълни или да приведе изпълненото в съответствие с уговореното. […]“.

10 Съгласно член 323 от BGB, озаглавен „Разваляне на договора поради неизпълнение или неточно изпълнение на задължение“:

„1. Ако при двустранен договор длъжникът не изпълни или не изпълни точно изискуемо задължение, кредиторът може да развали договора, когато без резултат е предоставил на длъжника разумен срок да изпълни или да приведе изпълненото в съответствие с уговореното.

[…]“.

11 Членове 634, 636 и 637 се намират в книга 2, дял 8, раздел 9, подраздел 1 от BGB, озаглавена „Договор за изработка“.

12 Член 634 от BGB, озаглавен „Права на възложителя при недостатъци“, предвижда:

„Когато дадена изработка има недостатъци, при посочените в следващите разпоредби условия и ако не е предвидено друго, възложителят може:

[…]

2. да отстрани недостатъците сам и да иска възстановяване на съответните разходи съгласно член 637,

3. да развали договора съгласно членове 636, 323 и 326, параграф 5 […] и

4. да иска обезщетение съгласно членове 636, 280, 281, 283 и 311a […].“

13 Член 637 от BGB, озаглавен „Изпълнение от възложителя“, в параграф1 гласи:

„При недостатъци на изработката, които продължават да са налице и след изтичането на определения от възложителя разумен срок за привеждане на изпълнението в съответствие с уговореното, той може да отстрани сам дефекта и да иска възстановяване на съответните разходи, освен ако предприемачът има право да откаже привеждането в съответствие“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

14 Съпругът на г-жа Schottelius възлага на предприемача г-н Seifert реновирането на градинския басейн на двойката. Работата е приета през 2011 г. с плащането на съответните суми.

15 От представената на Съда преписка е видно, от една страна, че теренът, на който е построен басейнът, принадлежи на г-жа Schottelius, така че тя е собственик на този басейн, и от друга страна, че с договор от 3 и 4 ноември 2011 г. нейният съпруг ѝ е прехвърлил правото на гаранция, което той е имал по отношение на предприемача. От преписката обаче не следва, че г-н Seifert първоначално е продал басейна на г-н и г-жа Schottelius.

16 След приключването на работата по реновирането на басейна се появяват различни дефекти, които е могло да бъдат установени едва при използването на това съоръжение. По-конкретно тези дефекти засягат пречиствателната система и помпата. Г-жа Schottelius и нейният съпруг искат от г-н Seifert да отстрани дефектите. Тъй като последният не изпълнява това искане, г-жа Schottelius провежда самостоятелно производство по събиране на доказателства за посочените дефекти.

17 Според материалите по делото, с които разполага Съдът, в рамките на това производство експерт констатира, че са налице сериозни недостатъци и че предприемачът не е спазил обичайните стандарти за строителство. Освен това в крайна сметка съпругът на г-жа Schottelius извършва, с помощта на приятел, ремонтната работа по съоръжението. За тази цел заинтересованото лице е трябвало да се снабди с необходимите материали.

18 След това ищцата предявява срещу г-н Seifert иск за плащане на разходите, свързани с тази ремонтна работа.

19 Според Landgericht Hannover (Областен съд Хановер, Германия) този иск поначало не трябва да бъде уважен, при положение че всички евентуално приложими в случая национални норми изискват потребителят да определи изрично допълнителен срок, в който предприемачът да отстрани дефектите на вещта, освен ако е излишно да се определя такъв срок, което не може да бъде установено от фактите и събитията, посочени в рамките на спора по главното

производство. Такъв срок обаче е определен своевременно, но не от г-жа Schottelius, която притежава правото на гаранция, а единствено от нейния съпруг, с писмо, изпратено от адвокат на 16 ноември 2011 г. Освен това поканата за изпълнение, изпратена от съпруга на заинтересованата като трето лице — тъй като той ѝ прехвърлил правото си на гаранция — не била валидна предвид германското право. Според г-жа Schottelius г-н Seifert така или иначе разполагал с достатъчен срок, за да отстрани въпросните дефекти.

20 Според запитващата юрисдикция обаче искът, с който е сезирана, не може да бъде отхвърлен, ако съгласно член 3, параграф 5, второ тире от Директива 1999/44, по-специално във връзка със съображения 7 и 10 от нея, и за разлика от предвиденото от германското право, от принципа, че изпълнението трябва да съответства на договореното, следва, че определянето на срок от потребителя за отстраняване на дефектите на вещта не представлява условие за предявяване на вторичното право на гаранция, което произтича от тези дефекти.

21 В този контекст Landgericht Hannover (Областен съд, Хановер) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Следва ли от член 3, параграф [5], второ тире от Директива [1999/44] да се изведе принцип на правото на Съюза за защита на потребителите, че при всички сделки, свързани с потребителски стоки, между лица, които не са потребители и потребители, за предявяване на вторичните права на гаранция е достатъчно лицето, което не е потребител и отговаря за предоставянето на гаранция, да не е отстранило в разумен срок недостатъците, без да е необходимо изрично да се определя срок за отстраняването им, и съответните разпоредби на националното законодателство, например при договор за изработка, свързан с потребителски стоки, следва да се тълкуват в този смисъл и да се прилагат ограничително?“.

По преюдициалния въпрос

22 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали член 3, параграф 5, второ тире от Директива 1999/44 трябва да се тълкува в смисъл, че в съответствие с принципа на правото на Съюза за защита на потребителите, за да може потребител, сключил с продавач договор относно потребителска стока, да предяви вторичните си права на гаранция, е достатъчно този продавач да не е предоставил компенсация в разумен срок, без да е необходимо потребителят да определя срок за отстраняването на дефекта на вещта.

23 Германското правителство и Европейската комисия правят възражение за липса на компетентност по настоящото дело. Според тях в спора по главното производство Директива 1999/44 е неприложима, по-специално доколкото разглежданият договор не бил „договор за продажба“ по смисъла на тази директива, а „договор за изработка“. Посочената директива обаче не уреждала последния вид договор.

24 В това отношение трябва веднага да се отбележи, че Съдът следва да разгледа условията, при които е сезиран от националния съд, за да провери собствената си компетентност (вж. в този смисъл определения от 3 юли 2014 г., Tudoran, C-92/14, EU:C:2014:2051, т. 35 и цитираната съдебна практика и от 4 септември 2014 г., Szabó, C-204/14, непубликувано, EU:C:2014:2220, т. 16).

25 Също от утвърдената съдебна практика следва, че Съдът по принцип е компетентен само да тълкува разпоредбите на правото на Съюза, които са действително приложими в главното производство (вж. в този смисъл решения от 18 декември 1997 г., Annibaldi, C-309/96, EU:C:1997:631, т. 13 и от 7 юли 2011 г., Agafiței и др., C-310/10, EU:C:2011:467, т. 28 и цитираната съдебна практика, както и определение от 14 април 2016 г., Târșia, C-328/15, непубликувано, EU:C:2016:273, т. 19 и цитираната съдебна практика).

26 В случая следва да се констатира, първо, че запитващата юрисдикция иска от Съда тълкуване на член 3, параграф 5, второ тире от Директива 1999/44. Така тя изхожда от предпоставката, че тази директива се прилага в положение като разглежданото в главното производство.

27 Второ, от представената на Съда преписка, и в частност от акта за преюдициално запитване, е видно, че в съответствие с приложимото национално законодателство разглежданият в главното производство договор представлява „договор за изработка“.

28 При това положение, за да се установи дали Съдът е компетентен да отговори на поставения въпрос, следва да се провери дали Директива 1999/44 трябва да се тълкува в смисъл, че се прилага към договор за изработка като разглеждания в главното производство, чийто предмет е реновирането на басейн от предприемача.

29 В това отношение следва да се отбележи, на първо място, че приложното поле на Директива 1999/44 е ограничено до „договори за продажба“, макар че тя не дефинира това понятие.

30 Всъщност по-специално от член 1, параграф 1 от тази директива следва, че целта ѝ е сближаването на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно някои аспекти на „продажбата“ на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции. По-нататък също от тази директива, и в частност от член 1, параграф 2, който дефинира по-специално понятията „потребител“ и „продавач“, следва, че тя се прилага единствено за продажбите, сключени между продавач като част от неговата професионална дейност и купувач/потребител.

31 На второ място, следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда от изискването за еднакво прилагане на правото на Съюза следва, че доколкото текстът на разпоредба от правото на Съюза не съдържа препращане към правото на държава членка по отношение на определено понятие, същото трябва да получи самостоятелно и еднакво тълкуване навсякъде в Европейския съюз, при което да се отчитат контекстът на разпоредбата и целта, преследвана с разглежданата правна уредба (вж. в този смисъл решение от 9 ноември 2016 г., Wathelet, C-149/15, EU:C:2016:840, т. 28 и цитираната съдебна практика).

32 Въпреки че текстът на Директива 1999/44 не дефинира термина „договор за продажба“, този текст не съдържа и препращане към националните законодателства, що се отнася до смисъла, в който трябва да се приложи този термин. Следователно за целите на прилагане на тази директива той трябва да се разглежда като самостоятелно понятие на правото на Съюза и да се тълкува еднакво на територията на този съюз (вж. по аналогия решение от 18 октомври 2011 г., Brüstle, C-34/10, EU:C:2011:669, т. 26).

33 На трето място, за да се определи дали договор за изработка като разглеждания в главното производство, който включва доставка на услуги, може да се счита за „договор за продажба“ по смисъла на тази директива, следва да се приеме, че последната определя изрично кои договори, включващи доставка на услуги, могат да бъдат приравнени на продажба.

34 Всъщност както от разпоредбите на Директива 1999/44, така и от нейния контекст следва, че понятието „продажба“ обхваща само определени договори, които попадат в обхвата на други квалификации съгласно националните законодателства, а именно договори за услуги или за изработка.

35 Така, от една страна, съгласно член 1, параграф 4 от тази директива „[д]оговорите за доставка на потребителски стоки, които [предстои да бъдат] изработени или произведени, също се считат за договори за продажба по смисъла на настоящата директива“. Следователно договорът, чийто предмет е продажбата на стока, която първо трябва да бъде изработена или произведена от продавача, попада в приложното поле на тази директива.

36 От друга страна, съгласно член 2, параграф 5 от Директива 1999/44 всяка липса на съответствие като резултат от неправилно инсталиране на потребителските стоки се счита за еквивалентно на липсата на съответствие на самите стоки, ако инсталирането представлява част от договора за продажба на стоките. Така, когато услугата по инсталирането на стоката е свързана с продажбата, тя попада в приложното поле на тази директива.

37 От изложените по-горе съображения следва, от една страна, че Директива 1999/44 не се прилага единствено за договори за продажба в тесен смисъл, но и за други категории договори, включващи доставка на услуги, които в съответствие с приложимото национално законодателство могат да бъдат квалифицирани като договори за услуги или за изработка, а именно договорите за доставка на потребителски стоки, които предстои да бъдат изработени или произведени, както и договорите, предвиждащи инсталирането на такива стоки, свързано с продажбата.

38 От друга страна, за да могат тези категории договори, включващи доставка на услуги, да бъдат квалифицирани като „договори за продажба“ по смисъла на тази директива, доставката на услуги трябва само да допълва продажбата.

39 На четвърто място, това тълкуване на понятието „договор за продажба“ по смисъла на Директива 1999/44 се потвърждава от подготвителната работа по нея, както и от Конвенцията на Организацията на обединените нации относно договорите за международна продажба на стоки, подписана във Виена на 11 април 1980 г., на която тази директива се основава.

40 В това отношение следва да се отбележи, че от обяснителния меморандум към предложението за директива на Европейския парламент и на Съвета относно продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции COM(95) 520 окончателен, представено от Комисията на 23 август 1996 г. (ОВ C 307, 1996 г., стр. 8), е видно, че „поради сложността и разнообразието на доставките на услуги обхватът на правилата, приложими за продажбата на стоки, трудно може просто да се разшири“ [неофициален превод]. Така поради особените си характеристики услугите по принцип не би трябвало да попаднат в приложното поле на Директива 1999/44.

41 Изричното приравняване на определени категории договори, включващи както продажба, така и доставка на услуги, като категорията, посочена в точки 35 и 36 от настоящото решение, се обяснява с волята на законодателя на Съюза, на първо място, да преодолее трудностите, пред които е изправен потребителят при разграничаването на тези две доставки от търговец, и на второ място, да постигне, в съответствие със съображение 1 от Директива 1999/44, високо ниво на защита на потребителите.

42 Всъщност в това отношение предложението за директива, посочено в точка 40 от настоящото решение, уточнява, че свързаното с продажбата инсталиране на стоки би трябвало да попадне в приложното поле на тази директива, като се има предвид, от една страна, практическата трудност доставката на услуга, която се състои в инсталиране на стоките, да се разграничи от тяхната продажба, а от друга страна, необходимостта от защита на потребителя по един и същ начин.

43 Приравняването на договора за продажба на договорите за доставка на потребителски стоки, които предстои да бъдат изработени или произведени, посочени в член 1, параграф 4 от Директива 1999/44, е въведено при първото четене от Парламента на това предложение за директива, в светлината на член 3, параграф 1 от Конвенцията на Организацията на обединените нации, посочена в точка 39 от настоящото решение, за да се отчете по-специално трудността да бъдат квалифицирани тези договори, които включват както задължение да се извърши определена работа, присъщо на договорите за изработка и за услуги, така и задължение за доставка на стока, което е характерно за договора за продажба.

44 В случая от представената на Съда преписка е видно, че г-жа Schottelius и нейният съпруг са поискали от предприемача г-н Seifert да реновира техния басейн. За тази цел те сключват договор за изработка с него. В рамките на този договор предприемачът действително им е продал стоките, необходими за реновирането на басейна, и по-специално система за филтриране, снабдена с помпа. Ясно е обаче, че доставката на услугите по инсталиране на тези стоки е основният предмет на този договор за изработка и че продажбата им има само допълнителен характер по отношение на тази доставка на услуги.

45 Освен това предвид документите по делото, с които разполага Съдът, този договор за изработка не може да бъде квалифициран и като договор за „доставка на потребителски стоки, които предстои да бъдат изработени или произведени“ по смисъла на член 1, параграф 4 от Директива 1999/44, доколкото предприемачът не трябва нито да изработва, нито да произвежда стоките, необходими за реновирането на въпросния басейн.

46 Предвид всички изложени по-горе съображения следва да се приеме, че договор за изработка като разглеждания в главното производство не представлява „договор за продажба“ по смисъла на Директива 1999/44 и следователно не попада в нейното приложно поле.

47 Ето защо в съответствие със съдебната практика, припомнена в точка 25 от настоящото решение, Съдът не е компетентен да отговори на преюдициалното запитване, отправено от Landgericht Hannover (Областен съд, Хановер).

По съдебните разноски

48 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (десети състав) реши:

Съдът на Европейския съюз не е компетентен да отговори на преюдициалния въпрос, отправен от Landgericht Hannover (Областен съд Хановер, Германия) с акт от 22 април 2016 г.

Подписи